

ความท้าทายต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ต

Challenges of the Successful Homeschooling in Phuket Province

สมเกียรติ สัจจารักษ์

Somkiat Sadjarak

อาจารย์ ดร. ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Corresponding author. E-mail: toldrak@hotmail.com

Received: July 9, 2021

Revised: August 29, 2021

Accepted: October 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการจัดการศึกษา 2) เหตุผลในการเลือกจัดการศึกษา 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา และ 4) ปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาในจังหวัดภูเก็ต 33 ครอบครัว และตัวแทนจากหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษา 15 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก แนวคำถามสนทนากลุ่ม แบบสังเกต และแบบวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต จัดแบบครอบครัวเดี่ยว มีการร่วมกิจกรรมกับครอบครัวอื่นบ้าง โดยจัดทำแผนให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วัดและประเมินผลตามสภาพจริง 2) เหตุผลในการเลือกจัดการศึกษา ได้แก่ เพื่อให้ตรงความต้องการและความถนัดของผู้เรียน การศึกษาในระบบไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้ ปัญหาด้านสุขภาพ ต้องการติดตามพัฒนาการของลูกอย่างใกล้ชิด นักเรียนที่ขาดโอกาสได้กลับมาเรียนต่อในระบบได้ และได้เติบโตในสิ่งแวดล้อมที่เคร่งศาสนา 3) ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้จัดการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา มุ่งมั่นตั้งใจให้ความร่วมมือ มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ มีเครือข่ายบ้านเรียนที่เข้มแข็ง มีผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ คอยดูแลตลอดจนมีคณาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นที่ปรึกษา และ 4) ปัญหา อุปสรรค และ ความต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ ขาดการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้แก่ผู้จัดการศึกษา และนักเรียนขาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจในรูปแบบการจัดการศึกษา และขาดงบประมาณสนับสนุน ด้านความต้องการความช่วยเหลือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ควรทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในการขอเข้าเรียนร่วม หรือใช้แหล่งเรียนรู้ ประสานให้แต่ละครอบครัวรวมกลุ่มจัดกิจกรรม ตลอดจนประชาสัมพันธ์รูปแบบการจัดการศึกษาให้ผู้คนได้เข้าใจ

คำสำคัญ: การศึกษาทางเลือก การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

Abstract

This study aimed at investigating the status of educational management regarding homeschooling; reasons for enrolling in homeschooling of families; factors affecting successful homeschooling; obstacles and needs for assistance of Phuket homeschooling. The target groups consisted of 33 Phuket families comprising of students, parents and homeschoolers, and 15 representatives from Phuket educational agencies. The research instruments were in-depth interviews, open-ended questions for focus group discussions, and observation and document analysis forms. A content analysis was employed. The results revealed that 1) Phuket homeschooling was a single-family system which one family would do activities with others occasionally and create a learning plan to suitably develop their children based on everyday practices, self-study, and authentic assessment; 2) the families enrolled in homeschooling because of a desire to meet learners' needs and aptitudes, an inability to promote real learning of formal education, health problems, a need to monitor the learning progress of their children closely, opportunities of unschooled children to return formal education afterwards and grow up in a religious environment; 3) the factors contributing to successful homeschooling were knowledge, determination, cooperation, and economic readiness of homeschoolers, a strong connection with other homeschoolers and supervisors, an assistance from Phuket Primary Educational Service Area Office, and guidance from lecturers of Faculty of Education, Phuket Rajabhat University; and 4) obstacles and needs of help included a lack of chances to group and arrange activities of learners, parents, education managers, and undereducated children. Furthermore, people had less understanding on homeschooling and budget to support the comprehensive education management. In terms of assistance, Phuket Primary Educational Service Area Office should coordinate with schools and ask them to allow homeschooling learners to co-study or access their learning resources. In addition, the office should connect homeschooling families, form activity groups and educate them to better understand homeschooling.

Keywords: Alternative education, Homeschooling

บทนำ

การศึกษา มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นภารกิจหลักของการศึกษาโดยตรง ขณะเดียวกันความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลกทำให้มีความจำเป็นต้องกลับมาทบทวนและออกแบบการศึกษากันใหม่ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี (รุ่ง แก้วแดง, 2543, น. 1-2) การศึกษาของไทยมีการปฏิรูปการศึกษาของไทยขึ้นในปี พ.ศ.2542 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในระบบการศึกษา ได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเน้นหลักการบริหารจัดการ ในสองส่วนที่สำคัญ คือ

การกระจายอำนาจทางการศึกษาและการให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All For Education) (ไพรัช อรรถกามานนท์ และมณฑนา ไชควรวัดนกร, 2545, น. 3) ซึ่งหลักสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นผู้จัดการศึกษานอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ตรงตามธรรมชาติ การเรียนรู้ที่มุ่งสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น. 29-30) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้บัญญัติไว้ในมาตรา 12 กล่าวถึงในเรื่องสิทธิของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นในสังคมได้มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นการคืนสิทธิ์การจัดการศึกษาที่แต่เดิมรัฐผูกขาดแต่เพียงผู้เดียวมาเป็นการให้สิทธิ์กับครอบครัว การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับบุตรหลาน โดยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคลในครอบครัว ผู้เรียนสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยใช้วิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน บูรณาการเข้ากับหน่วยการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งรูปแบบของการจัดการศึกษามีความหลากหลายในเรื่องปรัชญา ความคิด ทักษะ ความเชื่อของแต่ละครอบครัว โดยจะต้องจัดตามหลักการและแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 ซึ่งการเลือกจัดการศึกษารูปแบบใดให้แก่บุตรหลานนั้น ผู้จัดการศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานั้น ๆ เป็นอย่างดี

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Homeschooling) เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับอย่างมากโดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะจากการศึกษาผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแสดงให้เห็นว่า เด็กมีความสามารถเทียบเท่ากับเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียนได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีปรัชญาและแนวคิดที่นำมาใช้จัดการศึกษาที่หลากหลายตามความเชื่อที่ยึดถือเป็นพื้นฐานของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับนักทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ ได้แก่ แนวคิดพัฒนาการของ Piaget ที่กล่าวว่า เด็กมีระดับการพัฒนาของกระบวนการคิดที่แตกต่างกันไปแต่ละช่วงวัย แนวคิดทางการศึกษาของวอลดอร์ฟ (Waldorf Education) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่มีบุคลิกภาพที่สมดุล ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ แนวทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี (Montessori) ที่มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้แสดงศักยภาพของตนออกมา แนวคิดของซัมเมอร์ฮิล (Summer Hill) ที่มุ่งเน้นเสรีภาพในการเรียนรู้ของเด็ก จำกัดการใช้อำนาจของผู้ใหญ่ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็ก (สมจิตร์ ยิ่งยงดำรงฤทธิ์, 2551) ส่วนด้านรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น เป็นรูปแบบที่จัดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของครอบครัวที่จะจัดการศึกษา 4 รูปแบบด้วยกัน คือ จัดการศึกษาแบบมีข้อตกลงกับทางโรงเรียน จัดการศึกษาแบบครอบครัวเดี่ยว จัดการศึกษาแบบกลุ่มครอบครัวที่มีแนวคิดคล้าย ๆ กัน และจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 โดยมีครอบครัวคุณพิภพ-รัชนี ชงไชย และครอบครัวนายแพทย์โชติช่วง ชุตินทร ได้ตัดสินใจจัดการศึกษาโดยครอบครัว จากนั้นจนถึงช่วงรอยต่อก่อนการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้มีครอบครัวจำนวนเพิ่มมากขึ้นจัดการศึกษาโดยครอบครัว แต่เป็นไปอย่างเงียบ ๆ ไม่เปิดเผย กระทั่งหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งให้สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ครอบครัว การศึกษาโดยครอบครัวจึงได้กลับมามีบทบาทในสังคมไทยอีกครั้ง มีครอบครัวตัดสินใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวขยายจำนวนออกไป ระยะเริ่มต้นยังไม่มียกกฎหมายรับรองสิทธิ์ ครอบครัวใช้วิธีลงทะเบียนไว้กับโครงการโฮมสคูล โรงเรียนหมู่บ้านเด็กของมูลนิธิเด็ก ผู้เรียนจะมีฐานะเป็นนักเรียนของโรงเรียน ได้รับวุฒิการศึกษาจากโรงเรียน ซึ่งวิธีการลงทะเบียนกับโรงเรียนนี้ยังคงใช้ในปัจจุบัน นอกเหนือจากโรงเรียนหมู่บ้านเด็กแล้วมีโรงเรียนรับจดทะเบียนใน โครงการโฮมสคูลเพิ่มขึ้น ได้แก่ โรงเรียนสัทยาไส และ โรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ ซึ่งการที่พ่อแม่ผู้ปกครองตัดสินใจเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้กับลูกแทนการส่งลูกเข้าสู่ระบบโรงเรียน ด้วยมีเหตุผลโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและภายนอก ดังนี้ ด้านปัจจัยภายใน ได้แก่ ครอบครัวมีทัศนคติที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน บุตรมีความต้องการ อาจมาจากเคยประสบปัญหาในโรงเรียน จากความรุนแรง ความไม่เป็นธรรม เป็นต้น หรือด้วยมีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งด้านที่เป็นความบกพร่องและด้านที่มีมากกว่าเด็กทั่วไป สภาพการณ์ของครอบครัวไม่เอื้ออำนวย เช่น อยู่ในชนบทห่างไกล ขาดโรงเรียนที่ดี หรือต้องใช้เวลาเดินทางมาก ครอบครัวต้องย้ายภูมิลำเนาต้องเดินทางไปต่างประเทศอยู่บ่อย ๆ เป็นต้น พ่อแม่มีทัศนคติและศรัทธามั่นคงที่มีต่อชีวิต ความรัก ความเมตตาอย่างลึกซึ้งต่อลูก ความเป็นคนเด็ดเดี่ยว ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาอุปสรรค ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและระบบการศึกษา มีฐานข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ใหม่ ๆ เกิดและเคลื่อนตัวไปอย่างซับซ้อนรวดเร็ว ขณะเดียวกันสื่อเทคโนโลยีที่พัฒนาแพร่หลายทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นที่บุคคลจะสามารถเรียนรู้และเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีอิสระหลุดจากข้อจำกัดของวิธีการเรียนรู้แบบเดิมมาสู่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ “บ้าน” ในวันนี้จึงกลายเป็นสถานที่แห่งการศึกษาเรียนรู้ได้ไม่ต่างหรืออาจมีประสิทธิภาพมากกว่าโรงเรียน (วิศิษฐ์ วังวิญญู, 2548, น. 92-94, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549, น. 28-29)

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพัฒนาการด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างต่อเนื่อง มีพ่อแม่และผู้ปกครองที่ขอลงทะเบียนจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้แก่บุตรหลานกับทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต (สพป.ภูเก็ต) เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเหตุผลอาจเนื่องมาจากปัจจัยภายใน คือ ความพร้อมของครอบครัวทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ความรู้และทักษะทางภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกที่เข้มแข็งซึ่งได้แก่ การมีสมาคมเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ต ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก่อนทั้งสิ้น การมีศึกษานิเทศก์ และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยเฉพาะการจัดทำแผนการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาของแต่ละครอบครัว รวมทั้งการมีคณะกรรมการสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ร่วมกับสมาคมเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต (สพป.ภูเก็ต) เช่น

กิจกรรม Phuket Homeschool Open House ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2563 “การเรียนรู้อย่างอิสระและมีความสุข” เพื่อแสดงผลงาน ผลการเรียนรู้ และกิจกรรมการศึกษาทางเลือกจังหวัดภูเก็ตของนักเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว การจัดกิจกรรมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ภายในจังหวัดภูเก็ตยังมีกิจกรรมเสริมความรู้ต่าง ๆ ที่หน่วยงานรัฐและเอกชนจัดขึ้น มีสถาบันการศึกษา สถาบันกวดวิชา แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ เหมาะสำหรับการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง และที่สำคัญไปกว่านั้นคือการจัดการศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) การจัดการศึกษาโดยครอบครัวน่าจะเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษายังสามารถจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนได้ตามปกติ อาจปรับลดในส่วนของ การนำนักเรียน ไปร่วมกิจกรรมหรือศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ ลง แต่ยังสามารถให้นักเรียนศึกษา เรียนรู้ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ ช่วยลดความกังวลใจของพ่อแม่ และผู้ปกครองได้เป็นอย่างมาก นับว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้นเป็นความท้าทายอย่างมากต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร มีเหตุผลอะไรบ้างที่พ่อแม่ และผู้ปกครองจึงตัดสินใจเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้บุตรหลาน มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวประสบผลสำเร็จ และพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอะไรบ้าง ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้จัดการศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาเหตุผลในการเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ และผู้ปกครองในจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต
4. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือของพ่อแม่ และผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 ครอบครัวในจังหวัดภูเก็ตที่จดทะเบียนจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 33 ครอบครัว ซึ่งมีนักเรียน 45 คน โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษา จำนวน 78 คน

1.2 ตัวแทนจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย คณะกรรมการเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ต จำนวน 4 คน ตัวแทนจากสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต จำนวน 2 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 2 คน อาจารย์กลุ่มวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 2 คน และตัวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยมีดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง สำหรับใช้สัมภาษณ์นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษา โดยครอบครัว เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาของแต่ละครอบครัว ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน ระดับที่จัดการศึกษา จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษา การจัดสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และข้อมูลอื่น ๆ ที่ครอบครัวสามารถเพิ่มเติมรายละเอียดที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจน เกี่ยวกับภาษาและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2.2 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัว ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือของพ่อแม่ และผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจน เกี่ยวกับภาษาและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2.3 แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป ของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เช่น การจัดสถานที่สำหรับเรียนรู้ หนังสือแบบเรียนต่าง ๆ ผลงานนักเรียน เป็นต้น

2.4 แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ครอบครัวในจังหวัดภูเก็ตที่จดทะเบียนจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 33 ครอบครัว ซึ่งมีนักเรียน 45 คน โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษา จำนวน 78 คน พร้อม

ทั้งสังเกตสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป ของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เช่น การจัดสถานที่สำหรับเรียนรู้ หนังสือแบบเรียนต่าง ๆ ผลงานนักเรียน เป็นต้น

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 33 ครอบครัว และตัวแทนจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย คณะกรรมการเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ต จำนวน 4 คน ตัวแทนจากสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต จำนวน 2 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 2 คน อาจารย์กลุ่มวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 2 คน และตัวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งสิ้น 15 คน ตามแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเหตุผลในการเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ และผู้ปกครอง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือของพ่อแม่ และผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยใช้ห้องประชุมฟ้าสราญ (1611) ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นสถานที่จัดสนทนากลุ่ม

4. การจัดการกระทำข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เจาะลึก ข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มาตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation) คือ 1) การเก็บข้อมูล 2 รอบ เพื่อตรวจสอบสอดคล้องของข้อมูลว่าไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ 2) การให้ผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบสอดคล้องกันหรือไม่ และ 3) ในระหว่างที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอเอกสารการเรียนของนักเรียน ผลงานนักเรียน เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ เช่น แผนการจัดการศึกษา ตำราเรียน สื่อและอุปกรณ์การสอน สภาพแวดล้อมในบ้านเรือน และร่องรอยต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการตีความ (interpretation) ข้อมูลซึ่งได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เจาะลึก ศึกษาเอกสารและแหล่งข้อมูลการจัดการศึกษาโดยบ้านเรียนของแต่ละครอบครัว ประกอบ รวมทั้งการสนทนากลุ่มตามที่ได้จัดบันทึกไว้ และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ข้อมูลที่ไม่ต้องการจะถูกกำจัดออกไป หลังจากนั้นทำการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive) โดยการเขียนเป็นประโยคหรือข้อความตามกรอบแนวคิดทฤษฎี หรือตอบปัญหาของการวิจัย และดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ จนได้ข้อมูลที่สอดคล้องและครบถ้วน เสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมภาพประกอบ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความท้าทายต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ตในครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า ผู้จัดการศึกษาส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ รองลงมาคือ บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการศึกษาให้ ซึ่งมีเพียง 2 ครอบครัว ผู้จัดการศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแม่บ้าน ระดับการศึกษา มีตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

(ม.3) – ระดับปริญญาโท ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาครอบครัว มีตั้งแต่ 7 เดือน – 9 ปี ด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน นักเรียนส่วนใหญ่เคยศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จากการศึกษาในระบบโรงเรียนมาก่อน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นักเรียนบางคนเป็นโรคสมาธิสั้น (ADHD) โรคภูมิแพ้ โรคลมชัก ภาวะออทิสซึม รวมทั้งภาวะซึมเศร้า ระดับที่จัดการศึกษา ปัจจุบันมีครอบครัวที่ขอจดทะเบียนจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับทาง สพป.ภูเก็ต ทั้งสิ้น 33 ครอบครัว โดยมีนักเรียนทั้งสิ้น 45 คน เป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จำนวน 9 คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 28 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 8 คน

ด้านจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือต้องการให้เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ได้มีเวลาอยู่กับพ่อแม่ให้มาก เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงามและทัศนคติเชิงบวกได้อย่างใกล้ชิด วิธีการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนต่าง ๆ ยังไม่สามารถทำให้นักเรียนเข้าถึงองค์ความรู้ที่หลากหลายในปัจจุบันได้ เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน บางคนมีปัญหาด้านสุขภาพ เมื่อเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนคนอื่น ๆ แล้ว อาจทำงานช้า หรือมีพฤติกรรมบางอย่างที่แตกต่างไปจากเด็กคนอื่น ๆ ดังที่แม่นักเรียนชั้น ป.1 กล่าวว่า “ครอบครัวเราเชื่อว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองชอบและถนัด ซึ่งจะทำให้เขาเรียนรู้ได้ดี หากเราไปจำกัดกรอบการเรียนรู้ หรือให้เขาเรียนรู้เหมือน ๆ กับเด็กอื่น ๆ จะทำให้เรียนไม่เต็มที่และเกิดความเครียด” การที่ลูกอยู่กับพ่อแม่และเครือญาติช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว การเรียนรู้ควรเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและจดจำได้ยาวนาน พ่อแม่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้านศาสนาได้ตามวัยของตัวผู้เรียน และพ่อแม่ต้องการปลูกฝังนิสัยรักการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ด้านรูปแบบการจัดการศึกษา การจัดสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน พบว่าด้านรูปแบบการจัดการศึกษา ทุกครอบครัวจัดการศึกษาแบบครอบครัวเดี่ยว ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละครอบครัวมีความพร้อมและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่แตกต่างกัน นำนักเรียนไปทำกิจกรรมร่วมกันบ้าง เช่น กิจกรรมการศึกษาทางเลือกจังหวัดภูเก็ต Open House กิจกรรมรักษาความสะอาดชายหาด เป็นต้น ด้านการจัดสาระการเรียนรู้ แต่ละครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของแต่ละครอบครัว โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ตคอยเป็นที่ปรึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มประสบการณ์ ได้แก่ 1) กลุ่มทักษะความรู้การพัฒนาดตนเอง 2) กลุ่มทักษะการเรียนรู้ 3) กลุ่มทักษะชีวิตและอาชีพ และ 4) กลุ่มความถนัดและความสนใจ โดยจะบูรณาการด้วยกิจกรรมพัฒนาทักษะ 3 รูปแบบ คือ 1) กิจกรรมครอบครัว 2) กิจกรรมครอบครัวบ้านเรียนและกิจกรรมครอบครัวเชื่อมโยงสังคม และ 3) กิจกรรมพัฒนาทักษะรายบุคคลหรือกิจกรรมกลุ่มความสนใจพิเศษ โดยยึดตามคู่มือ “แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว” ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2562, น.31-32) จัดทำขึ้น โดยในคู่มือดังกล่าวได้กล่าวถึงการจัดสาระการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งการศึกษาระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นการนำความรู้ที่ได้มาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ความรู้และการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ชีวิตประจำวันและสังคม จะมีพ่อแม่ และสมาชิกในครอบครัว ทำหน้าที่ถ่ายทอดให้ โดยบูรณาการกับชีวิตประจำวัน ความรู้และทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ บางครอบครัวมีพ่อแม่ และผู้จัดการศึกษาเป็นผู้ถ่ายทอดให้ ส่วนความรู้ในวิชาอื่น ๆ เช่น คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี เป็นต้น บางครอบครัวจะจ้างครูพิเศษมาสอนที่บ้าน บางครอบครัว

ให้ไปเรียนที่โรงเรียนกวดวิชา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนนักเรียนในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ พ่อแม่ และผู้จัดการศึกษาจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้ ด้านการวัดและประเมินผล ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้การพูดคุย สอบถาม สังเกตการปฏิบัติจริง การตรวจผลงาน พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังที่ผู้จัดการศึกษานักเรียนชั้น ป.3 กล่าวไว้ว่า “การวัดผลผู้เรียนเราเน้นให้ผู้เรียนทำงานให้เป็น เน้นการปฏิบัติที่ถูกต้อง อะไรไม่เหมาะสมไม่ควรจะใช้วิธีการบอกกล่าว ดักเตือน เพราะนักเรียนอยู่ในสายตาของเราตลอด ส่วนการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนเมื่อสิ้นปี เราได้รับความช่วยเหลือจากสมาคมบ้านเรียนและ สฟป.ภูเก็ต ในการดำเนินการให้ พวกเราจะเตรียมข้อมูลต่าง ๆ อย่างเช่น ชิ้นงาน บันทึกการเรียนรู้ของเด็ก ๆ ไว้ให้”

2. เหตุผลในการเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัว ของพ่อแม่ และผู้ปกครองในจังหวัดภูเก็ต คือ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามความต้องการของลูก การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนยังไม่สามารถส่งเสริมให้เด็กเข้าถึงการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การจัดการศึกษาโดยครอบครัวช่วยให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้มีทางเลือกในการเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ และครอบครัวต้องการเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตมาในสิ่งแวดล้อมที่เคร่งครัดศาสนา ดังที่แม่ของนักเรียนชั้น ป.2 กล่าวไว้ว่า “กิจกรรมบางอย่าง เช่น การถือศีลอด บางคนคิดว่าไม่เหมาะสมสำหรับเด็กตัวเล็ก ๆ แต่จริง ๆ แล้ว พ่อแม่สามารถพูดคุยกับลูกให้เขาได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของการถือศีลอดได้”

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต แบ่งเป็น 1) ปัจจัยภายในครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างชัดเจน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ มีเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ตที่เข้มแข็ง และคอยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง (Coaching) ให้แต่ละครอบครัว มีศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาโดยบ้านเรียนของ สฟป.ภูเก็ต ที่มีความรู้ความเข้าใจคอยดูแลให้คำปรึกษา ตลอดจนมีแหล่งเรียนรู้ และมีคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คอยสนับสนุนด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

4. ปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต 1) ด้านปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ ครอบครัวขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาไม่มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่หน่วยงานการศึกษาจัดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นต้น เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และผู้เรียนไม่มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญ ๆ ค่ายเสริมความรู้ เป็นต้น ผู้คนโดยทั่วไปยังขาดความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่งผลให้การติดต่อขอความร่วมมือในบางครั้งเป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมทั้งขาดงบประมาณสนับสนุนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และ 2) ด้านความต้องการความช่วยเหลือในการจัดการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษา ต้องการให้ทาง สฟป.ภูเก็ต ซึ่งเป็น

หน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาทำหน้าที่ประสานด้านการรวมกลุ่มกันของครอบครัวเพื่อจัดกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนร่วมในบางวิชา หรือใช้ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ นอกจากนี้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรได้มี การประชาสัมพันธ์ ชี้แจงให้ผู้คนได้เข้าใจในรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษาให้แก่ครอบครัวอย่างเพียงพอ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความท้าทายต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Homeschooling) ในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ด้านรูปแบบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่จัดการศึกษาแบบครอบครัวเดี่ยว โดยแต่ละครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของแต่ละครอบครัว การจัดการกระบวนการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้ที่ได้มาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัวที่มุ่งเน้นให้เด็กได้แสวงหาความรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ หรือการเรียนรู้โดยการนำตนเอง (Self-directed learning) ซึ่ง Knowles (1975, อ้างถึงใน จันทน์กฤษณา ผลวิวัฒน์, 2547) ได้ให้แนวคิดเรื่องการเรียนรู้โดยการนำตนเอง ซึ่งตรงกับแนวทางในการเรียนรู้ของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวไว้ว่า การเรียนรู้โดยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นบรรยากาศที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน โดยผู้สอนจะแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าทำการสอนเพียงอย่างเดียว และในแนวคิดดังกล่าวนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการวางแผน การนำการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ส่วนผู้สอนจะช่วยสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และนอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rajamony and Ebinezar (2008) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสบการณ์การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศมาเลเซีย ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการรายบุคคล ลักษณะของครอบครัว และสามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในสภาพแวดล้อมที่ดีได้ และเด็กที่เรียนโดยครอบครัวมีความสุขที่จะเรียนรู้ในบ้านของตนเอง นอกจากนี้ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถประยุกต์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับบุตรได้เป็นอย่างดี และในด้านการจัดทำแผนการจัดการศึกษา ครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของแต่ละครอบครัว โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ตคอยเป็นที่ปรึกษา และศึกษาตามคู่มือ “แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว” ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562 น, 31-32) จัดทำขึ้นเพิ่มเติม โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คุณฤดี รังษิษชาวล, ชัชชญา ชุติณัฐภูวดล และน้ำเพชร เตปินสาย (2561) ที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวผู้จัดการศึกษามีการปรับปรุงแผน การจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะของกรรมการ อีกทั้งมีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้แทนครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและพิจารณา

2. เหตุผลในการเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ และผู้ปกครองในจังหวัดภูเก็ต คือ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามความต้องการของลูก การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนยังไม่สามารถส่งเสริมให้เด็กเข้าถึงการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ปัญหาด้านสุขภาพของเด็ก เพื่อติดตามพัฒนาการของลูกได้อย่างใกล้ชิด การจัดการศึกษาโดยครอบครัวช่วยให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้มีทางเลือกในการเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ และครอบครัวต้องการเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตมาในสิ่งแวดล้อมที่เคร่งครัดศาสนา ซึ่งเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวหลายแนวคิดด้วยกัน ได้แก่ แนวคิดของ Summer Hill ซึ่ง เอเอส นีล (2539, อ้างถึงใน สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2558) มีแนวคิดว่าการศึกษามุ่งที่จะให้เสรีภาพอย่างเต็มที่แก่ผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนและการปกครองตนเอง โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่าง การเรียนเป็นเรื่องของการเลือก ไม่บังคับ เพราะต้องการให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ซึ่ง เอเอส นีล มีความเชื่อว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับความเฉลียวฉลาด และมีความคิดที่ตรงกับความเป็นจริง ถ้าปล่อยให้เด็กพัฒนาตนเองอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุม เด็กก็จะสามารถพัฒนาตัวเองไปได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามศักยภาพและความสนใจ แนวคิดของ Piaget ซึ่งได้เสนอแนวคิดที่ว่า เด็กมีพัฒนาการของกระบวนการคิดที่ต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งพร้อมที่จะรับ “การสอน” ไม่เหมือนกันในแต่ละวัย ดังนั้นพ่อแม่จึงต้องเข้าใจพฤติกรรมของเด็กในแต่ละวัยและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กวัยนั้น ๆ และจะต้องสังเกตพฤติกรรมของลูกอย่างใส่ใจเพื่อเข้าใจในความต้องการของลูกที่ค่อย ๆ เปลี่ยนไปในแต่ละช่วง (อมรวิรัช นาคทรพร, 2543, อ้างถึงใน สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2558) และแนวคิดของ Montessori ที่คำนึงถึงเด็กเป็นจุดหลักในการจัดการเรียนการสอน เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันจึงควรจัดการศึกษาให้ตรงตามความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยจะต้องจัดสภาพแวดล้อมอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้อย่างอิสระของเด็ก ซึ่งเด็กสามารถซึมซับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมในการหาความรู้ ซึมซับเอาสิ่งต่าง ๆ เข้าไปในจิตของตนได้เองโดยไม่ต้องสอนอย่างเป็นทางการ ช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ในระยะแรกเป็นช่วงของการพัฒนาสติปัญญาและเด็กสามารถเรียนทักษะเฉพาะอย่างได้อย่างดี (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2543, อ้างถึงใน สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2558) นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวดังกล่าวแล้ว ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Saghir (2011) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเริ่มต้นจัดการศึกษาโดยครอบครัวของครอบครัวมุสลิมในสหรัฐอเมริกา โดยเหตุผลที่ทำให้ผู้ปกครองเลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัว มาจาก 4 ปัจจัยหลัก คือ ปัญหาคุณภาพทางการศึกษา ความต้องการในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับศักยภาพของบุตร ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีของสังคม และการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ขาดการปลูกฝังหรือสอนในเรื่องศาสนา รวมไปถึงผลการวิจัยของ Rajamony and Ebinezar (2008) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศมาเลเซีย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เลือกจัดการศึกษาโดยครอบครัวเนื่องจากการศึกษาในระบบมีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เพียงพอ ครูขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม บุตรมีปัญหาในการเข้า

สังคม สิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยในโรงเรียน และความขัดแย้งทางความเชื่อ โดยในทางกลับกันผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการรายบุคคล ลักษณะของครอบครัว และสามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในสภาพแวดล้อมที่ดีที่สุด และเด็กที่เรียน โดยครอบครัวมีความสุขที่จะเรียนรู้ในบ้านของตนเอง นอกจากนี้ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวสามารถประยุกต์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับบุตรได้เป็นอย่างดี โดยผลการวิจัยพบว่า เหตุผลในการเลือกจัดการศึกษา โดยครอบครัวของพ่อแม่ และผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษคือ ผู้เรียนมีปัญหาทางร่างกายที่ไม่สามารถสนองต่อการเรียนการสอนได้ในโรงเรียนปกติ ความสามารถทางสติปัญญาที่ไม่เท่าทันกับผู้เรียนปกติ สภาพอารมณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ และผู้เรียนมีปัญหาด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต 1) ด้านปัจจัยภายในครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางทางการจัดการศึกษา โดยครอบครัวอย่างชัดเจน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการจัดการศึกษา ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพส่วนตัว มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจในการจ้างครูผู้สอน หรือส่งนักเรียนไปเรียนเพิ่มเติมกวดวิชา รวมทั้งนำนักเรียนไปทัศนศึกษาหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมลูกเสือโลก เป็นต้น บางครอบครัวพ่อแม่เป็นชาวต่างประเทศที่เคยจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาแล้ว บางครอบครัวผู้จัดการศึกษามีประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาแล้วหลายปี ซึ่งปัจจัยภายในเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่ง ที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ตประสบความสำเร็จ และ 2) ด้านปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีคณะกรรมการเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ตที่เข้มแข็ง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง (Coaching) ให้ความช่วยเหลือ การได้รับการดูแลจากหน่วยงานด้านการจัดการศึกษาในจังหวัดภูเก็ต เช่น สพป.ภูเก็ต ที่จัดให้มีศึกษานิเทศก์ และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์คอยดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด คณะกรรมการสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต คณะจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่คอยให้คำแนะนำ และเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคณะกรรมการเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ตอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน ผลการเรียนรู้และกิจกรรมการศึกษาทางเลือกจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น ซึ่งปัจจัยภายนอกเหล่านี้ส่งผลให้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดภูเก็ตมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น มีพ่อแม่ และผู้ปกครองที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกับทางคณะกรรมการเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ตเป็นจำนวนมาก ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2558) ที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ ศึกษานิเทศก์ รองลงมาคือ ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และนักวิชาการศึกษา

4. ปัญหา อุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือของพ่อแม่ และผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจังหวัดภูเก็ต

4.1 ด้านปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ ครอบครัวขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดกิจกรรมเสริมความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการรวมกลุ่มกันของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีเป็นประจำทุกปีคือ การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน ผลการเรียนรู้และกิจกรรมการศึกษาทางเลือก จังหวัดภูเก็ต พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาไม่มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่อง หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นต้น ที่หน่วยงานการศึกษาจัดขึ้น รวมทั้งผู้เรียนไม่มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญ ค่ายวิชาการเสริมความรู้ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งผู้คนที่เกี่ยวข้องไปยังขาดความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่งผลให้การติดต่อขอความร่วมมือในบางครั้งเป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมทั้งขาดงบประมาณสนับสนุนสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาเข้าร่วมการประชุมร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน เพื่อรับทราบข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การวัดและประเมินผลผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษา นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรได้เปิดโอกาสให้นักเรียนจากครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวได้เข้าร่วมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ หรือใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น จะช่วยให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้มากขึ้น

4.2 ด้านความต้องการความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษา ต้องการให้ สพป.ภูเก็ต ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษา ทำหน้าที่ประสานด้านการรวมกลุ่มกันของครอบครัวเพื่อจัดกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนร่วมในบางวิชา หรือใช้ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ นอกจากนี้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรได้มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ผู้คนที่สนใจในรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษาให้แก่ครอบครัวอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจาก สพป.ภูเก็ต มีหน้าที่จัดการศึกษาครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด มีโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร วัสดุครุภัณฑ์จัดการเรียนรู้ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ที่สามารถให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว นำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนจัดขึ้น รวมถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่า ทั้งนี้ต้องได้รับการประสานความร่วมมือจาก สพป.ภูเก็ต โดยผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุจนิ เอ็งฉ้วน (2558) ที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว: กรณีศึกษาภาคใต้ของประเทศไทย โดยผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากกรณีศึกษาภาคใต้นั้นพบว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีหลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัวร่วมกันเสียก่อน ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ความเข้าใจเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละจังหวัด ควร

ช่วยส่งเสริมสร้างช่องทางในการเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว และมีการนัดหมายเพื่อพบปะ แสวงหากันอยู่เรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ระหว่างครอบครัวผู้จัดการศึกษาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ควรร่วมกันจัดทำ Mapping เรื่อง สื่อและแหล่งเรียนรู้ ควรสนับสนุนให้ครอบครัวสามารถใช้สื่อร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน โดยอาจสร้างข้อตกลงที่จะร่วมมือระหว่าง สองฝ่าย (Memorandum of Understanding: MOU) และการประเมินผลการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจมุมมองของครอบครัว มองเห็นความแตกต่างระหว่างหลักคิดของการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกควรช่วยเหลือและปรับการใช้คำศัพท์เฉพาะทางการศึกษา ให้เป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ระดับนโยบาย

1) สพป.ภูเก็ต ควรมีการประชาสัมพันธ์ หรือเชิญชวนให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้จัดการศึกษา โดยครอบครัว ได้มีโอกาสในการเข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ หรือกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์อย่างสม่ำเสมอ

2) สพป.ภูเก็ต ควรมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ และประสบการณ์ให้แก่เด็กนักเรียนอย่างทั่วถึง เช่น ค่าใช้จ่าย ในการนำนักเรียน ไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ หรือ ค่าใช้จ่ายสำหรับเครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ต ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวนำนักเรียนเข้าร่วม ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

3) สพป.ภูเก็ต ควรมีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาในสังกัดที่มีความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวนำนักเรียนมาใช้บริการห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ หรือห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เช่น กิจกรรมค่ายลูกเสือ กิจกรรมค่ายวิชาการ เป็นต้น

1.2 ระดับปฏิบัติ

1) แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐ และเอกชน ควรให้การสนับสนุน และเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้เครือข่ายบ้านเรียนภูเก็ตได้รับทราบ เพื่อแจ้งต่อไปยังครอบครัว

2) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ควรให้การสนับสนุนด้านวิชาการแก่เครือข่ายบ้านเรียนจังหวัดภูเก็ต โดยมีคณาจารย์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา รวมทั้งให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมความรู้และประสบการณ์ เช่น กิจกรรมนิทรรศการแสดงผลงาน ผลการเรียนรู้และกิจกรรมการศึกษาทางเลือกจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น

3) คณะกรรมการสภาการศึกษาจังหวัดภูเก็ต ควรได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการจัดการศึกษาต่าง ๆ ในปัจจุบันให้มากขึ้น เช่น การจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการศึกษาแนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัวเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว

2.3 ควรได้มีการศึกษาองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต ที่สามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

บรรณานุกรม

จันทน์กฤษณา ผลวิวัฒน์. (2547). *การวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ไม่ได้ตีพิมพ์).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

คุษฎี รังษิ์ชัชวาล, ชัชชญา ชุตินันฐกุล และน้ำเพชร เตปินสาย. (2561). *การศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษา*

บ้านเรียนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน.

เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พิมพ์มณี แก้วมawangศ์. (2558). *รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ไพรัช อรรถกามาพันธ์ และมณฑนา โชควรวฒนกร. (2545). *การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่นในการปฏิรูป*

การศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ).

รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ปฏิวัติการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มติชน.

รุจณี เอ็งฉ้วน. (2558). *การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว: กรณีศึกษาภาคใต้*

ของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.

วิศิษฐ์ วัจวิญญู. (2548). *สุนทรียสนทนา*. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.

สมจิตร ยิ่งยงค์ดำรงฤทธิ์. (2551). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว*

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา

การศึกษาผู้ใหญ่ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากูเก็ต. (2563). *ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดภูเก็ต*

ปีการศึกษา 2563. กูเก็ต: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากูเก็ต.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

โดยครอบครัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2558). *รายงานการศึกษาสภาพและความพร้อมการจัดการศึกษา*

ขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *ก้าวแรกสู่บ้านเรียน: หลักคิดและกระบวนการเข้าสู่การศึกษา*

โดยครอบครัว (Home School). กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.

_____. (2550). *รายงานการวิจัยภาคีบ้านเรียน การจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่*

การศึกษาและเครือข่าย. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.

Saghir, A. (2011). *An Introduction to homeschooling for Muslim Parents*. (Unpublished Thesis). California State University, Sacramento, U.S.A.

Rajamony, Y& Ebinezar, J. (2008). *The Malaysian experience in home schooling*. (Unpublished Thesis).

University Putra, Malaysia.